

Kodeks karny wykonawczy. Język kodeksu, sposób uregulowania oraz odesłania pozaprawne

TOMASZ KALISZ

ORCID: 0000-0002-9751-3616

Katedra Prawa Karnego Wykonawczego

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Abstrakt

Opracowanie prezentuje szczególne cechy języka przepisów kodeksu karnego wykonawczego. W kodeksie karnym wykonawczym występują liczne zwroty nieostre i niewyraźne, tworzące przestrzeń do ich wykładni. Klauzule generalne, przestrzeń uznania organów postępowania wykonawczego w zakresie wydawania rozstrzygnięć lub decyzji, zwroty niedookreślone, zwroty szacunkowe oraz zwroty prognostyczne to często zamierzone przez prawodawcę luzy interpretacyjne, których konkretyzacja powinna następować wyłącznie w konkretnym procesie stosowania prawa w drodze wykładni operatywnej.

Słowa kluczowe: kodeks karny wykonawczy, klauzule generalne, zwroty szacunkowe, prognoza

Celem niniejszego opracowania jest próba wskazania szczególnych cech języka, w którym sformułowane są przepisy kodeksu karnego wykonawczego. Problem języka tekstów prawnych jest często jedną z podstawowych barier w prawidłowej wykładni przepisów danej gałęzi prawa, ze względu na przyjętą siatkę pojęciową wykorzystywaną w opisie służącym do subsumpcji w konkretnych sytuacjach. Wykładnia, której

celem jest ustalenie znaczenia określonego przepisu prawnego lub jego fragmentu, to pojęcie centralne w ramach stosowania prawa. Co więcej, każdy, kto zetknął się z procesem wykładni prawa, zdaje sobie sprawę, że prawidłowe ustalenie znaczenia określonych zwrotów należy do najtrudniejszych kwestii filozofii języka. Znaczenie przepisu (jego wykładnia) to każdorazowe ustalenie sytuacji, podmiotów czy obiektów, do których dana norma lub jej fragment się odnosi¹. Warto w tym miejscu przypomnieć słowa Ewy Łętowskiej: „Myśl, iż w działaniu prawo objawia się poprzez efekty wykładni, w zbyt nikły sposób eksponowana w czasie studiów prawoznawstwa i studiów zmierzających do przygotowania zawodowego (aplikacje), w negatywny sposób oddziałuje na przygotowanie zawodowe prawników”². Słowa te nabierają jeszcze bardziej istotnego znaczenia, jeżeli uświadomimy sobie, że przepisy prawa karnego wykonawczego stosowane są przez cały zespół organów (art. 2 k.k.w.) reprezentowanych przez osoby o bardzo zróżnicowanych kompetencjach do prowadzenia wykładni prawa. Wśród osób realizujących kompetencje organów postępowania wykonawczego obok prawników mamy często do czynienia z pedagogami, terapeutami czy też przedstawicielami wielu innych specjalności, bez formalnego wykształcenia prawniczego. Ta sytuacja wcale nie musi być wadą systemu, ale z całą pewnością tworzy spore wzywanie w zakresie prawidłowej wykładni przepisów prawnych.

Świadomość tego, jakie trudności tworzy prawidłowa wykładnia prawa, pozwala stwierdzić za Ronaldem Dworkinem, że zadaniem osób stosujących prawo jest poszukiwanie jak najlepszej interpretacji przepisów prawnych, a więc takiej, która bierze pod uwagę nie tylko tekst prawny, ale w jak największym stopniu stara się uwzględnić istniejące orzecznictwo, dorobek doktryny oraz respektuje godne kontynuacji tradycje oraz zasady sprawiedliwości i moralności społecznej³. Wyzwania w tym obszarze stawia przed nami kodeks karny wykonawczy, którego wykładnia ma bardzo szczególny charakter, zwłaszcza ze względu na to, co trafnie podkreślił Zbigniew Hołda: „Przedmiotem prawa karnego wykonawczego jest [...] bardzo delikatna materia, gdzie państwo demonstruje swoją siłę

¹ L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006, s. 15–16.

² E. Łętowska, *Kilka uwag o praktyce wykładni*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2002, nr 1, s. 31.

³ R. Dworkin, *Law's Empire*, London 1986, s. 51.

i stosuje drastyczne środki, a człowiek łatwo może paść jego ofiarą⁴. Mając na uwadze to kategoryczne stwierdzenie, warto podkreślić, że wykładnia w obrębie prawa karnego wykonawczego wymaga uwzględnienia problematyki praw człowieka. W dziedzinie tworzenia i stosowania prawa karnego wykonawczego ideologia ta oraz osiągnięcia i szczegółowe wskazania takich dyscyplin, jak psychologia, pedagogika, psychiatria, socjologia, filozofia, etyka czy ekonomia, poddawane są codziennemu, praktycznemu egzaminowi, decydując o specyfice i odrębności prawa karnego wykonawczego.

Kodeks karny wykonawczy grupuje przepisy, z których odkodowujemy normy prawne regulujące stosunki społeczne, powstałe w następstwie orzeczenia i wykonania kar i innych środków reakcji na przestępstwo przewidzianych w prawie karnym, w prawie karnym skarbowym i w prawie wykroczeń oraz kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności. Jednym z podstawowych wyzwania związanych ze stosowaniem kodeksu jest ustalenie treści tych norm, ich zakresu obowiązywania i systematyki.

Szczególą cechą przepisów prawa karnego wykonawczego jest tak zwana społeczna funkcja stosowania norm tego prawa — prewencja kryminalna. Treść norm prawa karnego wykonawczego zorientowana jest bowiem na takie ukształtowanie wykonywania kar i innych środków prawnych reakcji na przestępstwo, które najskuteczniej powinno przyczynić się do ograniczenia recydywy przestępców⁵. Przepisy prawa karnego wykonawczego oceniane są przede wszystkim przez pryzmat ich efektywności/skuteczności w zakresie przywracania społeczeństwu osób, które znalazły się w konflikcie z prawem i spotkały się z tego tytułu z ostrą reakcją państwa⁶.

Kodeks karny wykonawczy pozwala na stwierdzenie, że w świetle aktualnego stanu normatywnego (art. 1 k.k.w.) prawo karne wykonawcze to zespół (ogół) norm prawnych regulujących stosunki społeczne powstałe w konsekwencji orzeczenia, a następnie wykonywania prawomocnych

⁴ Z. Hołda, [w:] J. Hołda, Z. Hołda, *Prawo karne wykonawcze*, Kraków 2006, s. 16.

⁵ S. Lelental, *Wykład prawa karnego wykonawczego z elementami polityki kryminalnej*, Łódź 1996, s. 13–14.

⁶ L. Bogunia, *Nauka prawa karnego wykonawczego i dyscypliny pokrewne*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 10, 2002, s. 273.

lub podlegających wykonaniu rozstrzygnięć sądowych zapadłych w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, w sprawach o wykroczenia oraz w przedmiocie wykonania kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności. Przedmiotem prawa karnego wykonawczego jest zatem określenie trybu postępowania zmierzającego do wykonania orzeczonych kar lub innych środków reakcji na przestępstwo (wykroczenie). Do zadań tej gałęzi prawa należy także nakreślenie celów, które w toku ich wykonywania powinny zostać osiągnięte, wskazanie kształtu poszczególnych kar i środków oraz zasad ich wykonywania. Specyfiką przepisów prawa karnego wykonawczego jest wyraźne przemieszanie regulacji mających charakter procesowo-wykonawczy, z regulacjami materialno-wykonawczymi⁷. W ramach kodeksu wyróżniamy także trzecią grupę przepisów, są to regulacje ustrojowo-

⁷ Definiując prawo karne wykonawcze, Stanisław Paweła stwierdza, że jest to „ogół norm prawnych, które regulują wykonywanie orzeczonych przez sądy kar, środków karnych, środków zabezpieczających, środków probacyjnych, należności sądowych w sprawach karnych, a także wykonywanie tymczasowego aresztowania” (S. Paweła, *Prawo karne wykonawcze. Zarys systemu*, Warszawa 2007, s. 17). Jerzy Śliwowski w tym zakresie stwierdza, że prawo to „obejmuje przepisy odnoszące się do wykonywania wszystkich kar i innych środków polityki karnej bez względu na ich treść” (J. Śliwowski, *Prawo i polityka penitencjarna*, Warszawa 1982, s. 17). Prawo karne wykonawcze w ujęciu Jerzego Bafii to „całokształt przepisów w szczególności wyrażonych w kodeksie karnym wykonawczym, a regulujących wykonywanie kar i innych środków penalnych” (J. Bafia, *Zasady prawa i polityki penitencjarnej*, Warszawa 1988, s. 15). Równie syntetycznie definiuje interesującą nas gałąź prawa Stanisław Walczak, który stwierdza, że prawo karne wykonawcze to normy regulujące „całokształt stosunków społecznych powstających w procesie wykonywania kar i środków je uzupełniających” (S. Walczak, *Prawo penitencjarne. Zarys systemu*, Warszawa 1972, s. 59). W podobnym tonie Józef Jakub Wąsik podkreśla, że „to system norm prawnych regulujących wykonywanie kar i innych środków z nimi związanych, orzeczonych w postępowaniu sądowym i w sprawach o wykroczenia” (J. Wąsik, *Prawo karne wykonawcze. Część ogólna*, Wrocław 1985, s. 12). Zbigniew Hołda zaś stwierdza: „Prawo karne wykonawcze to ogół norm prawnych, które regulują wykonywanie kar i innych środków penalnych (środków prawnych, środków probacyjnych, środków zabezpieczających, środków przymusu), przewidzianych w prawie: karnym, karnym skarbowym i wykroczeń” (Z. Hołda, [w:] J. Hołda, Z. Hołda, *Prawo...*, s. 13). Bardziej rozbudowana jest definicja podana przez Stefana Lelentala, który stwierdza, że jest to „ogół norm prawnych, regulujących stosunki społeczne, powstałe w następstwie orzeczenia i wykonywania prawomocnych lub podlegających wykonaniu decyzji sądowych w przedmiocie kar i innych środków reakcji na przestępstwo oraz orzeczeń wydanych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia” (S. Lelental, *Wykład prawa...*, s. 13–14).

-organizacyjne⁸. Zgodnie z art. 1 § 2 k.k.w. w postępowaniu wykonawczym w kwestiach nieuregulowanych w kodeksie karnym wykonawczym stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego. Wskazany przepis konstruuje normę, w ramach której wyznaczony został podstawowy obszar wykładni przepisów tego kodeksu. W pierwszej kolejności przy wykładni należy opierać się na założeniu względnej samodzielności kodeksu karnego wykonawczego, formułującego podstawowy zakres znaczeń, pojęć i zasad wykorzystywanych przy interpretacji szczegółowych instytucji prawnych. To w samym kodeksie, jak słusznie stwierdza Kazimierz Postulski, należy poszukiwać odpowiedzi na wszystkie wątpliwości wyłaniające się w toku stosowania prawa. Do przepisów kodeksu postępowania karnego można sięgać tylko wówczas, gdy wątpliwości tych nie jesteśmy w stanie rozwiązać na gruncie przepisów k.k.w., przy zastosowaniu wszystkich obowiązujących zasad wykładni i reguł logicznego rozumowania. Wyjątkowy charakter tego odesłania polega na tym, że przepisy kodeksu postępowania karnego stosowane są jedynie pomocniczo i tylko w koniecznym zakresie mogą one być stosowane w postępowaniu wykonawczym⁹. Takie rozwiązanie jest zgodne z założeniami prawidłowej techniki legislacyjnej. Dzięki niemu unikamy powtarzania przepisów procesowych regulujących zagadnienia dotyczące między innymi wyłączenia sędziego, obrońców, zawiadamiania, doręczenia, sprostowania oczywistych omyłek, sporządzania odpisów, przeglądania akt, dowodów, zasad składania środków odwoławczych, kosztów sądowych itp.

Próbując przeanalizować specyficzny język i sposób regulowania w obrębie kodeksu karnego wykonawczego warto pamiętać, że jest to także część szerszego obszaru regulacyjnego, jakim jest tak zwane prawo karne *sensu largo* (prawo karne materialne, prawo karne procesowe, prawo karne wykonawcze oraz prawo wykroczeń, prawo karne gospodarcze, prawo karne międzynarodowe i prawo karne skarbowe). Prawo karne *sensu largo* spaja wspólny cel, jakim jest zwalczanie (ograniczanie) przestępczości.

⁸ Z. Hołda, [w:] J. Hołda, Z. Hołda, *Prawo...*, s. 84.

⁹ K. Postulski, *Glosa do postanowienia SN z 16.03.1994 r., II KRN 6/94*, „Palestra” 38, 1994, nr 12, s. 190; K. Postulski, *Właściwość i skład sądu w postępowaniu karnym wykonawczym*, „Biblioteka Sędziego”, 1988, nr 74, s. 2–3; oraz K. Postulski, [w:] *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017, art. 1, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587334908/537286/postulski-kazimierz-kodeks-karny-wykonawczy-komentarz-wyd-iv?cm=URELATIONS> (dostęp: 20.08.2022).

Determinuje to charakterystyczny kierunek konstruowania przepisów prawa karnego w postaci wyraźnie zadekretowanego podstawowego celu określanego jako ochrona państwa, ustanowionych w nim stosunków społecznych i ekonomicznych, a także praw i wolności człowieka przed zamachami określanymi jako przestępstwa/wykroczenia. Oznacza to, że wspomniane przepisy charakteryzują się imperatywnym i wartościującym formatem, mają cechy uniwersalizmu i ze względu na daleko idące konsekwencje ich zastosowania wpisują się z zasadę subsydiarności¹⁰.

Mówiąc o języku kodeksu karnego wykonawczego i wykładni w obrębie tej gałęzi prawa, nie możemy pominąć jeszcze jednego aspektu — ze względu na charakter i stopień skomplikowania współczesnego postępowania wykonawczego prawo karne wykonawcze nie jest dziedziną w pełni samowystarczającą. Stosowanie przepisów kodeksu karnego wykonawczego musi odwoływać się do innych dziedzin prawoznawstwa lub chociaż się na nich wspierać. Prawo karne wykonawcze poza szeroko rozumianym prawem karnym wykorzystuje prawo i naukę prawa administracyjnego, cywilnego, pracy, konstytucyjnego i międzynarodowego. W obrębie prawa karnego wykonawczego związki te są dość częste i wyraźne w codziennej praktyce. Oprócz tego niezbędne jest odwoływanie się do kryminologii, nauki polityki kryminalnej, pedagogiki, psychologii, psychiatrii czy socjologii. Oznacza to, że w wykładni prawa karnego wykonawczego bardzo często dochodzi do przekraczania typowych dla danej gałęzi prawa, a nawet prawoznawstwa metod i technik ustalania znaczeń i interpretacji.

Analizując kodeks karny wykonawczy, musimy go traktować jako ustawę wyodrębniającą samodzielną gałąź prawa — prawo karne wykonawcze. Aktualnie obowiązujący kodeks, uchwalony 6 czerwca 1997 roku¹¹, jest wyraźnym potwierdzeniem procesu emancypacji prawa karnego wykonawczego, która została formalnie zapoczątkowana przez pierwszy polski kodeks karny wykonawczy uchwalony 19 kwietnia 1969 roku¹². Bardzo kategorycznie kwestię tą podkreślał Stanisław Walczak, jeden

¹⁰ A. Marek, *Rozdział I. Pojęcie prawa karnego, jego funkcje i podział*, [w:] *System prawa karnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, red. A. Marek, Warszawa 2010, s. 7.

¹¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku — Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.).

¹² Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 roku — Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 13, poz. 98 ze zm.).

z twórców kodeksu z 1969 roku, pisząc: „Regulując całokształt problematyki wykonywania kar, kodeks karny wykonawczy stworzył tym samym podstawę do ukształtowania się prawa karnego wykonawczego, jako samodzielnej gałęzi prawa obok prawa karnego materialnego i procesowego [...]”¹³. Jerzy Śliwowski dodawał:

Trzecim ogniwem [...] tryptyku jest prawo karne wykonawcze skodyfikowane po raz pierwszy w kodeksie karnym wykonawczym będącym precedensem w skali światowej. Kodeks ten łączy w jedną całość najważniejsze normy dotyczące wykonywania kar oraz innych środków korekcyjnych, poprzedzając ich unormowanie omówieniem podstawowych instytucji tej gałęzi prawa¹⁴.

Skodyfikowanie prawa karnego wykonawczego, na co zwraca uwagę Andrzej Marek, ma walory nie tylko porządkowe, lecz także gwarancyjne. Przepisy ustawowe w tym zakresie powodują, że prawo karne wykonawcze wpisuje się także w zasadę demokratycznego państwa prawnego stosownie do postanowień Konstytucji RP¹⁵.

Prowadząc wykładnię w obszarze prawa karnego wykonawczego, musimy także pamiętać, że dotyczy ona sankcji (kary, czy też środków reakcji na czyny zabronione), której współczesny kształt i charakter znacząco przesunął się w kierunku złożonej formuły, mającej zmienny charakter, gdzie elementy konstytutywne nie wynikają dzisiaj wyłącznie z sentencji orzeczenia, lecz narastają powoli i stopniowo przekształcają się w ramach stadium wykonawczego. Oznacza to, że musimy być przygotowani na częste incydentalne reagowanie w postaci dopasowywania treści zastosowanej sankcji do form i metod tego oddziaływania, ulegających przekształceniu w miarę postępów w oddziaływaniu na skazanych. Wielokrotnie może występować potrzeba modyfikowania sankcji, wywołana bądź to oczekiwanymi zmianami (progresja), bądź pojawieniem się niepokojących oznak pogłębiania się przyczyn wykołajenia społecznego (regresja). Elastyczność procesu wykonywania kary, oparta na założeniu indywidualizacji, w konsekwencji powoduje zróżnicowanie tego procesu, stwarzając tym samym możliwość licznych sposobów wykonywania kary. Powoduje to, że trudno mówić o tak zwanym uniwersalnym schemacie

¹³ S. Walczak, *Prawo penitencjarne*, s. 59.

¹⁴ J. Śliwowski, *Prawo karne*, Warszawa 1979, s. 17.

¹⁵ A. Marek, *Rozdział I. Pojęcie...*, s. 25.

wykonania sankcji. Daleko idące zróżnicowanie wykonywania sprawia, że skazani na jednakowe rodzaje kar będą je odbywać w zgoła odmiennych warunkach. W tej perspektywie schematy wykładni prawa karnego wykonawczego muszą koncentrować się na eliminacji zarzutu arbitralności, nieprzejrzystości, a zwłaszcza nierównego traktowania w toku procesu wykonywania kar.

Osobnym wyzwaniem są aksjologiczne zadania stawiane poszczególnym środkiem reakcji na przestępstwa, przyjmujące wyraz przepisów prawnych regulujących cele poszczególnych instytucji prawa karnego wykonawczego. Jednym ze specyficznych aspektów tej gałęzi prawa jest tendencja do nakreślania celów, które w toku wykonywania poszczególnych sankcji powinny zostać osiągnięte (art. 41 k.k.w., art. 53 k.k.w., art. 67 k.k.w., art. 97 k.k.w., art. 202 k.k.w., art. 207 k.k.w., art. 223f k.k.w., art. 231 k.k.w.). Oznacza to, że postępowanie wykonawcze regulowane przepisami prawa karnego wykonawczego powinno być instrumentem różnokierunkowego oddziaływania na sprawców przestępstw i nie tylko na nich. Działania realizowane w toku wykonywania sankcji mają za zadanie realizację celów, poczynając od sprawiedliwej odpłaty, przez prewencję generalną, a na prewencji indywidualnej kończąc, z uwzględnieniem celów terapeutycznych i wskazań medycznych oraz innych ustawowo wskazanych elementów (takich jak dyscyplina wojskowa).

W dalszej części opracowania skoncentrujemy się już wyłącznie na problemach języka kodeksu karnego wykonawczego oraz charakterystycznych schematach konstrukcji przepisów tego kodeksu, które mogą tworzyć problemy i wyzwania przed każdym stosującym w praktyce te przepisy. Pierwszym podstawowym problemem jest precyzja językowych sformułowań i ich jednoznaczność w perspektywie problemów języka prawnego i prawniczego. Wykładnia przepisów to pewna próba odtworzenia woli normodawcy jako redagującego teksty prawne. Nie ma wątpliwości, że pomiędzy tworzącymi prawo a tymi, którzy je interpretują i stosują, musi istnieć daleko idąca odpowiedniość (zgodność w rozumieniu), jeżeli tworzenie i stosowanie prawa mają być czynnościami racjonalnymi¹⁶. Schemat i podstawowe zasady redagowania tekstów prawnych w naszym porządku prawnym regulowane są w formie Rozporządzenia Prezesa Rady Mini-

¹⁶ L. Morawski, *Zasady...*, s. 24.

strów z dnia 20 czerwca 2002 roku w sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 283). Oznacza to, że interpretator musi liczyć się ze sposobami redagowania, tworzący prawo zaś muszą respektować istniejące w danej kulturze prawnej zasady interpretacji tekstów prawnych. W tej perspektywie ogromnie istotne wydają się takie podstawowe wyznaczniki, jak dyrektywa redagowania tekstów prawnych zgodnie z powszechnie przyjętymi regułami języka polskiego, nakaz respektowania hierarchii aktów normatywnych czy dyrektywa jedności terminologicznej. Interpretator zaś zobowiązany jest do podejmowania w pierwszej kolejności wykładni językowej, przestrzegania znaczenia reguł języka potocznego, uwzględniania definicji legalnych, przestrzegania zakazu wykładni synonimicznej i homonimicznej, jak również *argumentum a rubrica* (wykładni systemowej).

Sformułowania przepisów powinny być jasne i precyzyjne, co pozwala na zastosowanie podstawowej reguły wykładni w postaci formuły *clara non sunt interpretanda*. Niestety nie zawsze jest to takie oczywiste, gdy chodzi o sformułowania tworzące konkretne przepisy — problemy z jednoznacznością czy ostrością wynikają z właściwości języka bądź są zamierzonym działaniem normodawcy tworzącego swoisty luz decyzyjny w obszarze konkretnych regulacji. Zamierzony luz interpretacyjny w procesie stosowania prawa często bywa zabiegiem pożądanym i z taką sytuacją mamy do czynienia w kodeksie karnym wykonawczym. Znaczna elastyczność procesu wykonawczego, zasad indywidualizacji i wolnej progresji są czynnikami wymuszającymi taki schemat regulacyjny. W kodeksie karnym wykonawczym występują liczne zwroty nieostre i niewyraźne, tworzące przestrzeń do ich wykładni. Klauzule generalne, przestrzeń uznania organów postępowania wykonawczego w zakresie wydawania rozstrzygnięć lub decyzji, zwroty niedookreślone, zwroty szacunkowe oraz zwroty prognostyczne to często zamierzone przez prawodawcę luzy interpretacyjne, których konkretyzacja powinna następować wyłącznie w konkretnym procesie stosowania prawa w drodze wykładni operatywnej¹⁷.

¹⁷ Uchwała Trybunału Konstytucyjnego, Syg. Akt w.9/94 z dnia 7 marca 1995 roku OTK1995/1/20, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19950390198/T/D19950198TK.pdf>.

Niedookreśloność i nieostrość, na co zwraca uwagę Maciej Zieliński¹⁸, są właściwościami zwrotów językowych wiążących się z sobą, ale wykazujących różne aspekty właściwości językowych. Niedookreśloność dotyczy znaczenia zwrotów (zwrot będący nazwą ma nieokreśloną, niewyraźną treść). Nieostrość nazw polega na tym, że mimo zapoznania się z cechami danych przedmiotów, nie o każdym z nich potrafimy orzec, czy jest on desygnatem określonej nazwy, czy nie, zatem czy wchodzi do jej aktualnego zakresu, czy nie (społeczna szkodliwość czynu, znacząca rola w grupie, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw, bez wyrządzania zbędnych dolegliwości, wzmożona obserwacja zachowań). Problem ten związany jest z niepełną słownikową treścią danej nazwy (na przykład pomoc psychologiczna, rodzina i inne osoby bliskie), co jest problematyczne zwłaszcza w przypadku nazw abstrakcyjnych, gdzie trudność polega na szczególnym kłopotcie rozpoznania cech zachowania się zdarzeń, stanów rzeczy itp. (na przykład niezbędne do kultu religijnego książki i przedmioty — niediagnostyczna cecha terminu niezbędne do kultu, odpowiednia wartość odżywcza oraz wymogi religijne i kulturowe w zakresie posiłków). Niedookreśloność może dotyczyć także wyrazów będących czasownikami, przymiotnikami oraz przysłówkami (podejmowanie odpowiednich działań, przedmioty wartościowe, ważny, szczególnie istotny, zwroty powszechnie uznawane za wulgarne lub obelżywe, w miarę możliwości, podjęcie starań o znalezienie pracy, systematycznie). O ile niedookreśloność zwrotów pociąga za sobą ich nieostrość i jest cechą o charakterze językowym, a tylko częściowo logicznym, o tyle nieostrość jest przede wszystkim kategorią logiczną — dotyczy nie tyle treści, ile zakresu danych wyrazów czy zwrotów.

Problem zwrotów niedookreślonych/nieostrych zawsze jest wymagający dla stosującego prawo. Może być eliminowany poprzez tworzenie definicji legalnych lub pełniejsze wskazanie kontekstu dla interpretacji tych określeń (w formie ustawowo określonych warunków zastosowania). Wobec braku tego typu uzupełnień zbiega się z przyznaniem organom postępowania wykonawczego tak zwanego luzu decyzyjnego¹⁹. Użycie zwrotów niedookreślonych (nieostrych) niesie z sobą swobodę w zaliczaniu

¹⁸ M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady — reguły — wskazówki*, Warszawa 2017, s. 155.

¹⁹ *Ibidem*, s. 161.

danych przedmiotów do konkretnego zakresu znaczeniowego. Oczywiście to zaliczenie może występować jedynie w racjonalnie wytlumaczalnym pasie nieostrości, nigdy nie powinno się to odbywać zupełnie poza takim pasem znaczeniowym. W naszej kulturze prawnej dotyczyć to może jedynie sądów i organów uprawnionych do rozstrzygnięcia spraw indywidualnych. Precyzja regulacji normatywnych to ich niezaprzeczalna wartość, zwłaszcza w obrębie szeroko rozumianego prawa karnego. Dbanie o precyzję prawa w tym obszarze to element gwarancyjny, zabezpieczający wszystkich obywateli. Jednakże stanowiąc normy o znacznym stopniu ogólności, żaden ustawodawca nie jest w stanie przewidzieć wszystkich możliwych kontekstów i potencjalnych znaczeń, zwłaszcza w bardzo dynamicznie zmieniającej się współczesnej rzeczywistości. Sprawna legislacja stoi przed wyzwaniem wyposażenia tekstów prawnych w dostateczną elastyczność, która w praktyce i przy poszanowaniu standardów demokratycznego państwa prawa pozwoliłaby dostosowywać rozstrzygnięcia i decyzje w sposób adekwatny do wszystkich możliwych indywidualnych cech sytuacji (także w odległej przyszłości). Jedynym rozwiązaniem jest odpowiedni balans w zakresie niedookreśloności (nieostrości) prawa a jego pełną, kazuistyczną precyzją.

W kodeksie karnym wykonawczym spotykamy regulacje, w ramach których ustawodawca uzależnia przyznanie prawa czy też nałożenie obowiązku od uznania właściwego organu postępowania wykonawczego (względnie przewiduje inny schemat rozstrzygnięcia). Przepisy kodeksu w tym obszarze posługują się konstrukcją: „organ może” zachować się wobec skazanego w sposób opisany w ustawie. Tworzy to przestrzeń do podejmowania rozstrzygnięć o charakterze dyskrejonalnym. Czasami może to być formuła mocniej wiążąca organ w postaci „organ powinien”. Uchybienie tak zbudowanej kompetencji organu jest co prawda dopuszczalne, ale jedynie wyjątkowo, w uzasadnionych, a nie typowych sytuacjach. Ten obszar uznaniowości jest bardzo charakterystyczny dla postępowania wykonawczego. Musimy pamiętać, że obecnie na znacznie rozbudowany proces wykonywania orzeczeń karnych z jednej strony składają się rozstrzygnięcia o charakterze procesowym dotyczące samego wykonania kary oraz decyzje w przedmiocie sposobu i metod wykonywania zastosowanych kar. Z drugiej strony naszą szczególną uwagę zwracać musi szeroki krąg podmiotów uprawnionych i zobowiązanych do działania

w procesie wykonywania orzeczeń karnych. Zgrupowany (zasadniczo) w ramach art. 2 k.k.w. katalog organów wykonujących orzeczenia to jeden z dowodów na złożoność współczesnego postępowania wykonawczego, które w sposób oczywisty jawi się jako proces wymagający zaangażowania i współdziałania wielu, czasem bardzo zróżnicowanych instrumentów prawnych i organizacyjnych.

Znaczenie konstrukcji decyzji/rozstrzygnięcia uznaniowego w kodeksie karnym wykonawczym jest dość istotne. Wynika to z potrzeby pragmatycznego zorganizowania postępowania wykonawczego, jednakże tworzy przestrzeń nieostrą i często sporną w zakresie konkretnych stanów prawnych i ich interpretacji. W literaturze podkreśla się, że niedopuszczalne jest tak zwane uznanie swobodne. Dyskrecjonalna przestrzeń władztwa organu wynika obecnie z norm prawnych i wyraźnie poddawana jest kontroli, w tym sądowej. Kontrola ta obok kontroli kompetencji, procedur i materialnoprawnych podstaw decyzji, często dotyczy także granic uznania, nadużycia swobody uznaniowej, legalności celu, nieracjonalności działania organu czy złej wiary po jego stronie²⁰. Dla kodeksu karnego wykonawczego, wobec dużej ilości organów postępowania wykonawczego, w procesie stosowania prawa ważne jest precyzyjne uzgodnienie kompetencji poszczególnych organów i ustalenie w świetle prawa zdolności do podejmowania przez podmioty prawne czynności konwencjonalnych doniosłych prawnie²¹. Szczegółowa kompetencja jest niezbędna w przypadku takich działań prawnych, które powodują określone zmiany w sferze praw i obowiązków uczestników życia prawnego. Jest ona swoistą legitymacją wymaganą od podmiotów tworzących i stosujących prawo. Wykonywanie kompetencji prawnej poprzedzone musi być istnieniem stosownych reguł, określających: a) kto jest podmiotem upoważnionym do dokonywania czynności konwencjonalnych określonego rodzaju, b) w jaki sposób czynności te mają być dokonywane oraz c) jakiego rodzaju konsekwencje — definiowane tak zwanym prawem materialnym — w danej dziedzinie regulacji łączyć należy z dokonaniem

²⁰ L. Leszczyński, *Zagadnienia teorii stosowania prawa. Doktryna i tezy orzecznictwa*, Kraków 2001, s. 43–45.

²¹ Z. Ziemiński, *Kompetencja i norma kompetencyjna*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1969, z. 4, s. 29.

czynności określonego rodzaju²². Termin „kompetencja” oznacza zdolność organu prawa karnego wykonawczego do skonkretyzowanego aktualizowania, w drodze odpowiedniego postępowania, potencjalnego obowiązku działania sformułowanego przez prawo. Przyjąć zatem możemy, że kompetencje: zawsze są regulowane prawem, ich istnienie równoznaczne jest z obowiązkiem, przy jednoczesnym zastrzeżeniu, że kompetencja służy organowi zawsze i jedynie w określonym uwarunkowaniu i przez to nie ma charakteru bezwzględnego, oderwanego od całokształtu różnorodnych stosunków w państwie i społeczeństwie, jak i od uwarunkowań postępowania wykonawczego i konkretnej sprawy, w której jest uruchamiana.

Mając na uwadze wskazane zasady rozumienia „uznania”, pojęcie „kompetencji” i fakt, że poruszamy się w sferze prawa karnego wykonawczego, niezbędne jest stworzenie gwarancji prawnych zabezpieczających respektowanie praw i wolności skazanego oraz zasady praworządności i legalizmu. Kodeks karny wykonawczy przewiduje złożony z różnych elementów i instytucji system gwarantujący prawidłowy i praworządny tryb wykonania orzeczeń. Na system ten składają się: wnioski o wszczęcie postępowania przed sądem, zażalenia na postanowienia wydane w toku postępowania wykonawczego (art. 6 § 1 k.k.w.) oraz procedura reformacji postanowienia w trybie art. 24 k.k.w.; skargi, wnioski i prośby kierowane do organów wykonujących orzeczenie (art. 6 § 2 i 3 k.k.w. — mechanizm obejmujący wszystkich skazanych) oraz prawo skazanego na karę pozbawienia wolności do składania skarg i próśb organowi właściwemu do ich rozpatrzenia (art. 102 pkt 10 k.k.w.); tryb skargowy z art. 7 k.k.w.; kontrola sprawowana przez organizacje społeczne i komisje (organy) działające (wspomagające) w ramach wykonywania kar (art. 39 k.k.w.); sędziowski nadzór penitencjarny (art. 33 n. k.k.w.) oraz kontrola połączona z możliwością władczej ingerencji dokonywana w ramach jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (art. 76 § 3 i 78 k.k.w.).

Kolejnym bardzo charakterystycznym elementem kodeksu karnego wykonawczego są występujące stosunkowo często generalne klauzule odsyłające i zwroty szacunkowe. Wskazane elementy tekstu prawnego oznaczają w praktyce legislacyjne nakierowanie uwagi adresata normy prawnej (zarówno zwykłego, jak i kwalifikowanego, na przykład sądu,

²² A. Bator, [w:] *Prawniczy słownik wyrazów trudnych*, red. J. Boć, Wrocław 2004, s. 181–182; A. Bator, *Kompetencja w prawie i prawoznawstwie*, Wrocław 2004, s. 23 n.

organu postępowania wykonawczego) na konieczność rozważenia potrzeby uwzględnienia kryterium pozaprawnego w ramach budowy wzoru zachowania lub podstawy decyzji stosowania prawa. Elastyczność procesu stosowania prawa wymusza w określonych warunkach wprowadzenie do treści przepisów danej gałęzi prawa zestawów kryteriów pozaprawnych. Odbyna się to w formie specjalnych konstrukcji normatywnych wyrażających owo upoważnienie, które należy nazwać klauzulami odsyłającymi, przybierającymi postać klauzuli generalnej lub zwrotu szacunkowego²³.

Przykładami klauzul generalnych zawartych w kodeksie karnym wykonawczym, traktowanych jako pozaprawne kryteria niezbędne dla prawidłowej realizacji postępowania wykonawczego, są: „społecznie pożądane postawy”, „postępy skazanego w resocjalizacji”, „względy wychowawcze”, „ujemna ocena postawy i zachowania skazanego”, „zdolności współżycia społecznego”, „motywacja polityczna, religijna lub przekonania ideowe”, „dobre zachowanie”, „stopień demoralizacji”, „nadużycie zaufania”, „poczucie odpowiedzialności”, „stan zdrowia”, „potrzeba inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania więzi uczuciowej z dziećmi”. Termin „generalna klauzula odsyłająca” (czy częściej spotykana nazwa „klauzula generalna”) to określenie wprowadzające do praktyki stosowania prawa mechanizmy wartościowania i aksjologii spoza obszaru samego prawa. Te pozaprawne wskazówki tworzą możliwość odwołania się („odsyłają”) do kryteriów niezdefiniowanych w prawie, w związku z czym do ustalenia ich treści potrzebne jest odwołanie się do innych wartości (ocen) lub norm, niewłączonych na tym etapie do systemu prawnego. Generalny charakter takiego odesłania oznacza, że proces ustalenia treści wskazanych w takiej klauzuli kryteriów ma się dokonać nie w formie oszacowania, lecz wskazania na pozaprawny (na przykład moralny, ekonomiczny, polityczny lub gospodarczy) system aksjologiczny określony (ukierunkowany) ogólnie poprzez nazwę tego kryterium.

Wskazane w kodeksie karnym wykonawczym klauzule odsyłające wiążą konkretne instytucje prawne z przypisanym ustawowo zwrotem niedookreślonym (nieostrym) albo ze zwrotem odsyłającym do kryteriów zewnętrznych, niezależnie czy odsyłają nas do norm, ocen, czy wiedzy. Dzięki klauzulom generalnym zyskujemy poszerzenie znaczeniowe

²³ L. Leszczyński, *Kryteria pozaprawne w sądowej wykładni prawa*, Warszawa 2022, s. 25.

składników przepisu prawnego. W efekcie zastosowania tego zabiegu powstaje sytuacja, w której organ stosujący prawo zobowiązany jest do wykorzystania w procesie wykładni prawa kryteriów (norm, wartości) wyrażonych (nazwanych) w tekście prawnym, ale nie inkorporowanych (z różnych powodów) do systemu przepisów prawnych. Z punktu widzenia zaś adresata zwykłego odesłania to jest wskazówką do wzięcia pod uwagę nazwanych tam kryteriów pozaprawnych w ramach własnego działania.

Klauzule odsyłające zawarte w kodeksie karnym wykonawczym wprowadzają wartości pozaprawne do procesu stosowania prawa, uzupełniając tym samym treść przepisów prawnych. Klauzule te współkształtują treść funkcjonującego prawa, w wielu przypadkach decydując o konkretnych wynikach wykładni i treści rozstrzygnięć organów postępowania wykonawczego. Odwołania pozaprawne są czynnikiem zmiany formy i treści prawa karnego wykonawczego. Sięgnięcie po wartości zewnętrzne dla tego systemu otwiera treść prawa na normy moralne, polityczne i ekonomiczne. Nasycenie procesu stosowania prawa aksjologią poszerza istotnie zakres swobody decyzyjnej. Odesłania tego typu stają się „nieformalnym” oraz wrażliwym składnikiem dyskursu prawnego w kontekście zarówno jego powiązań z dyskursem społecznym, jak i bardzo niebezpiecznej podatności na wpływ ze strony dyskursu politycznego. W tej perspektywie istotna pozycja sądu w postępowaniu wykonawczym oraz sądowa kontrola pozasądowych organów tego postępowania wyznaczają ostateczne konsekwencje odwoływania się do wartości i norm pozaprawnych. Osłabienie roli sądu w postępowaniu wykonawczym stwarza realne niebezpieczeństwo dominacji dyskursu politycznego nad dyskursem prawnym, niezależnie od tego, czy mowa jest o wymiarze ogólnym prawa, czy o jego przejawach szczegółowych.

Trafnie podkreśla Leszek Leszczyński, że odesłania do kryteriów pozaprawnych i same kryteria oddziałują na wszystkie składniki procesu wykładni i stosowania prawa, kształtując i określając ich autonomię w stosunku do działań ustawodawczych. Pojawiają się one bowiem już w procesie ustalania faktów sprawy (gdzie ich wpływ jest jeszcze stosunkowo niewielki), zasadniczą rolę odgrywają jednak w wykładni prawa dokonywanej w ramach procesu decyzyjnego. Wiążąc swój udział z ustaleniem podstawy zastosowania klauzuli oraz treści zawartych w nich kryteriów pozaprawnych, włączają się we wszystkie rodzaje działań pro-

wadzących do zbudowania normatywnej podstawy decyzji, zredukowanej następnie do samej decyzji stosowania prawa²⁴.

Nieco inny charakter i praktyczne znaczenie mają tak zwane zwroty szacunkowe, nakazujące adresatowi normy dokonanie swoistej oceny stopnia natężenia wystąpienia określonych istotnych zdaniem ustawodawcy faktów. Tego typu regulacje występujące w kodeksie karnym wykonawczym to na przykład: „uzasadnione wypadki”, „szczególne okoliczności”, „poważne zagrożenie społeczne”, „poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu”, „uzasadnione powody”, „odpowiednie wyżywienie”, „szczególnie uzasadnione wypadki”, „poważne niebezpieczeństwo grożące życiu”, „w miarę możliwości”, „wypadki szczególnie ważne”, „rażące naruszenie porządku prawnego”, „długotrwała przeszkoda”, „przyczynił się w stopniu nieznacznym”, „zbyt ciężkie skutki”, „znaczna wysokość grzywny”, „przekroczenie naruszające w poważnym stopniu obowiązujące dyscyplinę i porządek”.

Zwroty szacunkowe zawierają dwa wyraźnie wyodrębnione składniki. Pierwszy z nich to odwołanie się do faktów (powody, okoliczności, następstwa, zróżnicowanie itd.), których wystąpienie powinno być ustalone (stwierdzone) w procesie stosowania prawa. Drugi składnik to wskazanie „oceny — ustalenie stopnia natężenia tych faktów”, co prowadzi do wyrażenia swoistej kwalifikacji (ważne, szczególne, rażące, długotrwałe, odpowiednie itd.). Element oceniający takiego zwrotu szacunkowego nie generuje konieczności wyrażenia typowej aprobaty lub dezaprobaty wobec danych zjawisk (oceny „typu zasadniczego”) czy odwołania się bezpośrednio do ukształtowanych społecznie pozaprawnych wartości lub norm (na przykład społecznie pożądane potrzeby). Zasadniczo w tego typu zwrotach ustawodawca nie wskazuje kierunku oceniania (na przykład aksjologii moralnej lub politycznej), chociaż mimo powszechnego braku prawodawczego wskazania kryteriów szacowania ważności, trwałości, stosowności, nie jest wykluczone posiłkowanie się pewnymi wartościami, głównie moralnymi. Ustawodawca, formułując zwroty szacunkowe, wskazuje natomiast na konieczność oszacowania stopnia, wielkości, wagi, intensywności wystąpienia danego stanu rzeczy opisanego w jej nazwie jako fakt²⁵.

²⁴ *Ibidem*, s. 21.

²⁵ *Ibidem*, s. 26; Z. Ziemiński, *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980, s. 124.

Przepisy kodeksu karnego wykonawczego przewidują jeszcze jedną szczególną formę regulacji wyznaczających charakterystyczny sposób podejmowania decyzji przez organy postępowania wykonawczego — tak zwane zwroty prognostyczne (jak „uzasadnione przypuszczenie”) oraz mechanizmy szacowania ryzyka (art. 169b k.k.w.). Ustalenia tego typu, dotyczące prognozowania przyszłego zachowania skazanych, opierają się na wiedzy dotyczącej statycznych i historycznych czynników z przeszłości. Prognozowanie sytuacji i zachowania osób nie jest proste, nie opiera się na bezwyjątkowych prawach ogólnych wyjaśniających przyczyny badanych zachowań. Dlatego szacowanie ryzyka może być ujmowane tylko jako prawdopodobieństwo. To zastrzeżenie musi towarzyszyć wszystkim strategiom zarządzania ryzykiem powrotu do przestępstwa, zwłaszcza w kontekście skłonności do zbyt dalekiej ingerencji w sferę praw i wolności skazanych. Diagnoza, prognoza czy szacowanie ryzyka od dawna są stałymi elementami wymiaru sprawiedliwości. Procedury oceniania i formułowania wniosków co do przewidywanych przyszłych zachowań sprawców stanowią podstawę wielu rozstrzygnięć w toku postępowania karnego. Początkowo dominowały diagnozy (prognozy) profesjonalna i nieustrukturyzowana — w oparciu o swoją wiedzę i doświadczenie poszczególne podmioty (kuratorzy, sędziowie, psychologowie, psychiatry, terapeutyci) sami decydowali o tym, jakie pytania i w jakiej kolejności zadać w trakcie prowadzonego (nieustrukturyzowanego) wywiadu. Co więcej, na tym etapie podejmowano także decyzję o tym, jakie inne dostępne informacje o skazanym należy uznać za istotne oraz jakie przypisać im znaczenie przy ustalaniu przyczyn popełnionego przez niego przestępstwa i prognozowaniu jego przyszłych zachowań²⁶. Aktualnie punkt ciężkości przesuwają się wyraźnie w stronę aktuarialnych (statystycznych) narzędzi szacowania ryzyka oraz ustrukturyzowanych narzędzi klinicznych, wspartych metodami psychometrycznych pomiarów określonych cech osobowości, stanów afektywnych oraz dewiacji. Stan dyskusji w tym obszarze trafnie oddają słowa Leama A. Craiga oraz Kevina D. Browne’a: „Pomimo wielości badań, które dowodzą, że metody aktuarialne odznaczają się większą trafnością predykcyjną niż diagnoza kliniczna, istotne

²⁶ B. Stańdo-Kawecka, *Wybrane problemy profesjonalizacji organów probacyjnych i klasyfikacji sprawców oddanych pod dozór do grup ryzyka*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 33, 2014, s. 20.

ograniczenia miar aktuarialnych sprawiły, że specjaliści nadal nie osiągnęli konsensusu dotyczącego najlepszych metod łączenia czynników ryzyka w całościową ocenę²⁷.

Warto mieć świadomość, że źle przeprowadzone ustalenia diagnostyczno-prognostyczne są zaprzeczeniem wartości, jakimi są indywidualizacja oraz elastyczna modyfikacja treści orzeczenia karnego. Brak dbałości o właściwą metodykę stosowania tego typu narzędzi generuje błędy w prognozowaniu sprawców i czyni proces stosowania prawa wątpliwym ze względu na brak efektywności w zakresie ograniczania zjawiska przestępczości. Jednym z najważniejszych elementów procesu szacowania ryzyka, a zwłaszcza stosowania mechanizmów prognostycznych do podejmowania decyzji o toku postępowania wykonawczego (przerwa, przepustka, warunkowe zwolnienie), jest precyzyjne, niebudzące wątpliwości i czytelne, także dla skazanego, uzasadnienie przyjętego rozstrzygnięcia. Podmiot rozstrzygający musi wyjaśnić, jakie elementy uznał za czynniki decydujące o kierunku prognozy i na jakich dowodach się w tym zakresie oparł. Mówimy tu oczywiście o swobodnej ocenie, przy której rozstrzygnięcia muszą być racjonalnie uzasadnione. Oczywiście uczestnicy postępowania mają prawo je kwestionować. Chodzi tu o wykazanie wad w rozumowaniu, a nie o polemiczne przedstawienie alternatywnej wizji. Dlatego tak ważne są zebrany materiał dowodowy oraz jego ocena dokonana przez organ rozstrzygający, a zwłaszcza wyjaśnienie decyzji zawarte w uzasadnieniu. Uzasadnienie powinno spełniać funkcję perswazyjną, to znaczy przedstawiać tok rozumowania i powody podjęcia określonych decyzji, tak aby strony mogły przekonać się o jej słuszności, względnie lepiej przygotować się w przyszłości. Staranność w tym zakresie wpisuje się także w funkcję kontrolną, która pozwala instancji odwoławczej lub organowi kontrolno-nadzorcemu na weryfikację rozstrzygnięcia.

²⁷ L.A. Craig, K.D. Browne, *Metody oceny ryzyka recydywy przestępstw seksualnych*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 6, 2007, nr 1, s. 3–12.

Bibliografia

- Bafia J., *Zasady prawa i polityki penitencjarnej*, Warszawa 1988.
- Bator A., [w:] *Prawniczy słownik wyrazów trudnych*, red. J. Boć, Wrocław 2004.
- Bator A., *Kompetencja w prawie i prawoznawstwie*, Wrocław 2004.
- Bogunia L., *Nauka prawa karnego wykonawczego i dyscypliny pokrewne*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 10, 2002, s. 273.
- Craig L.A., Browne K.D., *Metody oceny ryzyka recydywy przestępstw seksualnych*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 6, 2007, nr 1, s. 20–40.
- Dworkin R., *Law's Empire*, London 1986.
- Hołda Z., [w:] J. Hołda, Z. Hołda, *Prawo karne wykonawcze*, Kraków 2006.
- Lelental S., *Wykład prawa karnego wykonawczego z elementami polityki kryminalnej*, Łódź 1996.
- Leszczyński L., *Kryteria pozaprawne w sądowej wykładni prawa*, Warszawa 2022.
- Leszczyński L., *Zagadnienia teorii stosowania prawa. Doktryna i tezy orzecznictwa*, Kraków 2001.
- Łętowska E., *Kilka uwag o praktyce wykładni*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2002, z. 1, s. 29–64.
- Marek A., Rozdział I. *Pojęcie prawa karnego, jego funkcje i podział*, [w:] *System prawa karnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, red. A. Marek, Warszawa 2010, s. 1–47.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006.
- Pawela S., *Prawo karne wykonawcze. Zarys systemu*, Warszawa 2007.
- Postulski K., [w:] *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017, art. 1, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587334908/537286/postulski-kazimierz-kodeks-karny-wykonawczy-komentarz-wyd-iv?cm=URELATIONS> (dostęp: 20.08.2023).
- Postulski K., *Glosa do postanowienia SN z 16.03.1994 r., II KRN 6/94*, „Palestra” 38, 1994, nr 12, s. 188–192.
- Postulski K., *Właściwość i skład sądu w postępowaniu karnym wykonawczym*, „Biblioteka Sędziego” 1988, nr 74, s. 21–38.
- Stańdo-Kawecka B., *Wybrane problemy profesjonalizacji organów probacyjnych i klasyfikacji sprawców oddanych pod dozór do grup ryzyka*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 33, 2014, s. 11–39.
- Śliwowski J., *Prawo i polityka penitencjarna*, Warszawa 1982.
- Śliwowski J., *Prawo karne*, Warszawa 1979.
- Walczak S., *Prawo penitencjarne. Zarys systemu*, Warszawa 1972.
- Wąsik J., *Prawo karne wykonawcze. Część ogólna*, Wrocław 1985.
- Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady — reguły — wskazówki*, Warszawa 2017.
- Ziemiński Z., *Kompetencja i norma kompetencyjna*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1969, z. 4, s. 23–41.
- Ziemiński Z., *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980.

Executive Penal Code: The language of the Code, the manner of regulation, and extra-legal references

Abstract

The study presents specific features of the language of the provisions of the Executive Penal Code. The Executive Penal Code contains numerous vague and indistinct phrases, creating space for their interpretation. General clauses, the scope of discretion of the enforcement proceedings bodies in issuing resolutions or decisions, undefined phrases, estimated phrases and prognostic phrases are often interpretive laxities intended by the legislator, the specification of which should only take place in a specific process of applying the law by means of operative interpretation.

Keywords: Executive Penal Code, general clauses, estimates, forecast